

70-річчя

члена-кореспондента НАН України

І.П. ГРИГОРЮКА

24 жовтня виповнилося 70 років знаому українському біологові члену-кореспонденту НАН України Івану Панасовичу Григорюку.

І.П. Григорюк народився 1941 р. у с. Топорівка Новоселицького району Чернівецької області в селянській родині. У 1965 р. закінчив біологічний факультет Чернівецького державного університету за спеціальністю «фізіологія рослин», після чого працював учителем біології та хімії в сільській школі. У 1966–1969 рр. навчався в аспірантурі при відділі біохімії рослин Інституту фізіології рослин АН УРСР. У 1978 р. захистив кандидатську, а в 1996 р. — докторську дисертацію. У 2000 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «фізіологія рослин».

Майже 40 років наукової діяльності Івана Панасовича пов'язані з Інститутом фізіології рослин і генетики НАН України, де він обіймав посади молодшого (1969–1980), старшого наукового співробітника (1980–1985), завідувача лабораторії фізіології водного стресу рослин (1985–1996), провідного наукового співробітника (1996–1997), виконувача обов'язків (1997–1998) і завідувача відділу фізіології водного режиму рослин (1998–2005).

У 2005–2007 рр. учений працював професором кафедри екобіотехнології і біорізоманіття й за сумісництвом директором Навчально-наукового центру біотехнологій, біотехсервісу та біоенергоконверсій, а в 2007–2011 рр. — директором Навчально-наукового інституту охорони природи і біотехнологій Національного університету біоресурсів і природокористування України. Нині він перебуває на посадах заступника директора з

навчально-виховної роботи і практичної підготовки фахівців і професора кафедри фізіології, біохімії рослин та біоенергетики цього університету.

Інтереси ювіляра охоплюють широке коло проблем фізіології, екології, біотехнології рослин, молекулярної біології, біоенергетики. Він став одним з фундаторів вітчизняної наукової школи з вивчення регуляторних систем водообміну, фізіологічних і молекулярно-біологічних механізмів стійкості й адаптації рослин до стресових факторів середовища. Іван Панасович установив закономірності надходження, транспорту, перерозподілу пулів води в клітинах та її функціональну роль у регуляції адаптивних систем у стресових умовах. З'ясовано, що формування механізмів посухостійкості рослин зумовлене детермінаційними змінами аденозинфосфатної та фітогормональної систем і рідкокристалічної структури полярних ліпідів у мембранах хлоропластів. Уперше доведено, що перебудови ліпідного, фітогормонального, аденозинфосфатного пулів ініціюють захисні реакції на посуху підтриманням збалансованості регуляторних систем водного гомеостазу і функціональної активності мембранних структур. З позицій системного підходу розкрито автономність і універсальність фізіологічних функцій. Це конкретизувало уявлення про внутрішньоклітинну організацію функціонування ключових ланок метаболізму, інтегральну регуляцію в системі цілісної рослини за різного водозабезпечення.

І.П. Григорюк запропонував концепцію застосування полімерних регуляторів росту нового покоління — полістимулінів К, А-6 для індукції адаптивних реакцій, регу-

ляції водообміну, зменшення втрат зерна озимої пшениці і бульб картоплі в посушливих умовах. Він удосконалив визначення вмісту аденозинфосфатів (АМФ, АДФ, АТФ), вітамінів (А, Е) у біологічних об'єктах. Створено технології вирощування високих урожаїв озимої пшениці в зонах ризикованого землеробства. Розроблено теоретичні основи збереження, відновлення, охорони біологічного і ландшафтного різноманіття. Виявлено закономірності змін флори в антропогенно порушених природних екосистемах. Спільно з науковцями інших установ на основі системного аналізу рослинних ресурсів реалізовано новітні технології біоенергоконверсії для отримання альтернативних палив. Проаналізовано вміст генетично модифікованих сільськогосподарських культур, а також їхніх компонентів у продуктах харчування і кормах методом полімеразної ланцюгової реакції в реальному часі.

У 2007 р. Іван Панасович проходив стажування в біотехнологічних лабораторіях Міжнародної академії ветеринарних наук, брав участь у створенні Китайсько-українського центру оцінки й застосування генетичних ресурсів свійської птиці в Інституті тваринництва та ветеринарії Аграрної академії у провінції Чжецзян Китайської Народної Республіки. Спільно з ученими Росії, Бельгії, Греції, Вірменії, Узбекистану розробив Міжнародну наукову програму INTAS «Полімерні похідні пестицидів і регуляторів росту: синтез, властивості, застосування».

Ювіляр уміло поєднує науково-педагогічну і науково-організаційну діяльність. Нині він заступник голови спеціалізованої вченої ради із захисту докторських (кандидатських) дисертацій Національного університету біоресурсів і природокористування України, член постійної робочої групи з питань біобезпеки при використанні ГМО у системі АПК України; навчально-

методичної комісії з напрямів «екологія» і «біотехнологія» НПП вищих аграрних навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України; експертної ради з біологічних наук ВАК України; редколегій восьми фахових наукових журналів. У 2007 р. його обрано академіком Академії наук вищої школи України за Відділенням біології, хімії та медицини.

І.П. Григорюк – автор і співавтор 620 наукових, навчальних, методичних, науково-популярних праць, з них 11 монографій, 3 книги, 5 посібників, 2 тлумачних словники, 365 статей, 45 науково-методичних і практичних рекомендацій. Учений отримав 25 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, серед його учнів немало докторів і кандидатів наук.

Івана Панасовича нагороджено медалями «В пам'ять 1500-леття Києва» (1982), «Ветеран труда» (1986), бронзовою медаллю ВДНГ СРСР (1981), «Знаком Пошани» Київського міського голови (2004), нагрудним знаком «Петро Могила» Міністерства освіти і науки України (2007), трудовими відзнаками «Знак Пошани» (2008), «Відмінник аграрної освіти та науки» Міністерства аграрної політики України (2010), золотими медалями ХХІІ і ХХІІІ Міжнародних виставок «Агро–2010» і «Агро–2011». Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2009).

І.П. Григорюк – лауреат премій ім. М.Г. Холодного АН УРСР (1991), Президентів НАН України, НАН Білорусі, АН Молдови (2002), НААН України «За видатні досягнення в аграрній науці» (2010), нагороди Ярослава Мудрого АН вищої школи України в галузі науки і техніки (2007).

Наукова громадськість, колеги, учні щиро вітають Івана Панасовича з ювілеєм, зичать міцного здоров'я, довгих років життя, плідної праці і нових звершень на благо України.